

Glas za veznikov

Leto II - Št. 396

Informacijski dnevnik A. I. S.

Cena 4 lire

TRST, sreda 2. oktobra 1946

UREDNIŠTVO: Via S. Pellico 12 - Telefon št. 93854 in 94443

OGLASI: Cena za milimetar vnele (širina ana kolona): trgovaki L. 27, m-tvaški L. 36 (osmrtnice L. 100), objave L. 20, financi in pravni oglasi L. 45. V vsebini lista (tekstni oglasi) L. 45. Davek ni vstet. Prodajivo v naprej. Oglase sprejema izključno: S.P.L. Società per la Pubblicità in Italia, Trst, ul. Silvio Pellico št. 4. tel. 94044. Cena posamezne številke L. 1 (razpisa L. 8). Rokopisov ne vračamo.

„Zaradi zločinov, katerih ste krivi...“

Pravna podlaga nürnberskega procesa

Nürnberska razprava, ki se je pravkar zaključila, pomeni temeljni primer pravnega izvrševanja dolga obstoječega mednarodnega prava.

Zakon, na podlagi katerih so bili nürnberski obtoženci pred sodišče, so obsegali le dolgo časa, toda mednarodno sodišče je prvič določilo sankcije za zločine, ki so predvideni v tej zakonih ter dokazila, da ima mednarodni zakon veljavnost, čeprav je brez stalne prisilne moči, zaradi katere bi bil izvršen, veljavnost, ki presega vsako enostransko zadrževanje mednarodnih pogodb, sporazumov in konvencij, ki jih je Hitler izprijeljujejo teorijo, da se mednarodne pogodbe spoštujejo le, dokler služijo določenemu namenu.

Ze leta 1942 so zastopniki zavezniških vlad proglasili, da spada kaznovanje največjih nacističnih voditeljev med glavne vojne smote družbenih narodov. V moskovskem sporazumu z dne 1. novembra 1943 so uradno izjavili, da bodo krivce kaznovali po skupni odločitvi zavezniških vlad.

Ta izjava je dobila izvršnost v sporazumu, sklenjenem v Londonu, 8. avgusta 1945 med Združenimi državami, Veliko Britanijo, Sovjetsko zvezo in Francijo. Sporazum je določil ustanovitev mednarodnega vojaškega sodišča. Ki bo imelo oblast soditi nacistične. K temu delu ustanovitve mednarodnega sodišča je keneze uradno pristopilo še 14 drugih držav. Glavni ameriški tožilec Robert H. Jackson je v svojem otvoritvenem govoru na razpravi novembra 1945 lahko omenil, da je sodišče odvev mednarodni, čista pravdnost in voje oemnajti vlad, ki predstavljajo ogromno večino vseh civiliziranih narodov.

Obtožbo proti nacističnim zločinom so razdelili na štiri dele. Prvi del obtožbe zločina zarote za vodstvo napadalnih vojn in kršitve mednarodnih pogodb, kršitve vojnih pravil in obtožbe za izvrševanje zločinov proti človeštvu. Ostali trije deli obtožbe pravijo, da so obtoženci v resnici izvršili tri vrste zločinov, ki so nastali v prvem delu.

Med zločini proti človeštvu so veliki zločini, ki so bili zamisljeni in storjeni proti židom, začeni, z odvzemanjem civilnih pravic in z odvzemom razlikovanja, kar je doseglo vrhunec v sistematični politiki uničevanja.

Zločini proti človeštvu so nadalje vsebovali zatiranje človeških bitij v organizaciji, nasprotnih nacistični doktrini, in sicer s pomočjo uporabe sistemov, kakor so mučenje, odvzem osebnosti in prisilna likvidacija. Brezprimerni obseg takih metod je prepričal, da bi storjenji zločini ostali nepoznani.

Sodnik Jackson se je na razpravi, umestno vprašal: „Ali te može mnogo preseneca, da umor velja za zločin?“ Njihova dejanja predstavljajo zločine, ki jih po običajih in zakonih vseh civiliziranih držav prilegajo med najtežje zločine, ki jih naštevajo različni kazenski zakoniki. Jurisdikcijska oblast sodišča za ugotovitve zločinov proti človeštvu je temelj na temeljih zakonov države temelji na brezpozornosti predaji Nemčije, na podlagi katere so vse pristojne cesarje znotraj zasedbenega ozemlja podrejene zakoniti nadzorstvi oblasti držav, katerim pripadajo zločini. Tudi pod nacističnim gospodarstvom niso nikoli ukrali zakonov, ki umor in krvo prepoznavajo za zločin. Čeprav so SS in Gestapo uživali pri izpolnjevanju svojih akcij zaščito izpolnjevanja, sta imuniteta na noben način ni presegla osnovnih nemških kazenskih zakonov, ki so predvidevali te akcije.

V listi evropskih zločinov so bili naštet umori, množična zatiranja, siljenje k prisilnemu delu, deportacije civilnega prebivalstva, umori in mučenja vojnih ujetnikov in kruta razdejavanja mest in vasi.

Izraz „kršitev vojnih zakonov“ in „zločin“ je v mednarodnem pravu prav dobro poznan in ga že dolgo prav uporablja v konvencijah in sporazumih. Haaska konvencija iz leta 1906 daje njegovo temeljno osnovo. Ta izraz je tvoril osnovno postavilo, ki so ga napravili po prvi vojni, da bi kaznovali Nemce, ki so zakrivali podobna kriminalna dejanja med leti 1914 in 1918; ponovno so ga potrdili v mednarodni ženevski konvenciji o vojnih ujetnikih iz leta 1929. Obtožba, da je nacistična, da so dokazala, da so obtoženci s kršenjem mednarodnih sporazumov v resnici zakrivali take zločine, storjene s prekršitvijo mednarodnega zakona v resnici nima predhodnih primerov, kakor pa je v svojem govoru pred sodiščem 17. januarja 1946, omenil francoski tožilec François de Menthon, bi se vsako varnostno zaupanje v avtoriteto mednarodnega zakona, ne moglo realizirati drugače, kot le z razpisitvijo načela, da tisti, ki prekršijo tak zakon, ne sme biti podvrženi manjšemu kaznovanju, kakor oni, ki zagreši zločine proti državi in zakon.

Del obtožbe glede zločinov proti miru, da so zamislili in izvedli napadalno vojno, je temeljit v glav-

Nürnbersko sodišče je izreklo kazni 12 smrtnih obsodb - 3 oprostilve

NUERNBERG, 2. oktobra — Včeraj zjutraj ob 8. uri je 21 voditeljev nacistične vojne v celicah pričakovalo pričetek zadnjega zasedanja mednarodnega sodišča za vojne zločine. Nekaj po 8.30 se je v nabito polni dvorani začela razprava, ki jo je otvoril sodnik Lawrence s čitanjem razsodb, ki je začel brati že v ponedeljek. Po preditjanju razsodb, ki je odločila o krivdi, oz. nekrivdi obtožencev, je bil kratek premor, med katerim so obtoženci zapustili dvorano. Krivi so se nato ločeno vrnili v dvorano, kjer jim je predsednik lord Lawrence sporočil sodb. Zadnje zasedanje nürnberskega sodišča so zaključili ob 14.45 po krajavnem času.

Na jutranjem zasedanju je sodnik Lawrence, ki je pričel štiti razsodbo, pričel za Goeringom, katerega so spoznali za krivega vseh točk obtožbe. Lawrence je izjavil:

GOERING
„Z dokazov je razvidno, da je bil Goering za Hitlerjem najvažnejša oseba nacističnega režima. Nikakega dvoma ni, da je bil Goering gočilna sila napadalne vojne. Načrte za vojne, ki jih je sprožil Nemčija, je delal celo po Hitlerjevi izjavi; enako je izdelal tudi prve korake do vojaških in diplomatskih priprave.“

HESS
Lawrence je nato govoril o Hessu, o katerem je dejal da je bil o vsem dobro obveščen; protivojno je sodeloval pri nemškem napadu na Avstrijo, Češkoslovaško in Poljsko. Do trenutka, ko je zbežal v Anglijo, je bil Hitlerjev najimtimnejši osebni zaupnik. Lawrence je dejal: „Nik ne de, če Hess ni bil popolnoma pribešen, ko so bila storjena dejanja, katerih je obtožen. Morda je res, da njegovo duševno stanje med razpravo ni bilo najboljšo, toda nič ne kaže, da si ni svest značaja obtožbe proti sebi. Hessa so spoznali za krivega v pogledu prve točke obtožbe, ne pa točk 3 in 4.“

RIBBENTROP
Za Hessom je prišel na vrsto bivši zunanji minister in veleposlanik Reicha v Londonu Ribbentrop, katerega so zaradi njegovega delovanja v pogledu zasedenih in satelitskih držav ost spoznali za krivega vojnih zločinov ter zločinov proti človeštvu (3. in 4. točka obtožnice), enako pa tudi za sodelovanje pri zaroti: ob strani Hitlerja ter zločinov proti miru (1. in 2. točka obtožnice).

KEITEL
Bivšemu načelniku glavnega stanja von Keitelu je sodišče očitalo, da je dal navodila, naj sovske voje ujeznike zapoje v nemški vojni industriji. Tudi Keitel so spoznali za krivega vseh točk obtožnice.

KALTENBRUNNER
Glede Ernesta Kaltenbrunnerja, bivšega vodje SS oddelkov v Avstriji, je sodišče izjavilo, da so mu bili znane vse razmere v koncentracijskih taboriščih. Nedvomno je obiskal Mathausen in bil priča eksekucijam; sam je dal ukaz za umrtitve ujetnikov v tem taborišču. Spoznali so ga za krivega v pogledu 3. in 4. točke obtožnice.

ROSENBERG
Nacistični filozof Alfred Rosenberg je bil spoznan za krivega, v kolikor je bil na čelu organizacije, katere agenti so predli mreže nacističnih spietkov po vseh delih sveta; znano mu je bilo tudi brutalno postopanje in teror, pod katerim so živeli narodi Vzhodne Evrope.

FRANK
Za krivega v pogledu 3. in 4. točke obtožnice so spoznali tudi Hansa Franka, bivšega guvernerja Poljske. V pogledu 1. točke obtožnice dokazi, ki bi izpričevali njegovo sodelovanje pri načrtu zarote proti miru, niso bili zadostni.

FRICK
Bivši guverner Notranje in Moravskega biva notranji minister Reicha Wilhelm Frick, označen za samsobionca nacistične, je v velikem delu odgovoren za zaslanjanje nemškega naroda pod nacistično ter za zakone proti sindikatizmu, tisku in židom. Znan je mu bilo tudi vse krivostnosti po koncentracijskih taboriščih. Čeprav so mu bile znane Himmlerjeve metode, je podpisal, pooblaščen izvesti varnostne ukrepe v določenih ozemljih, priključena Reichu. Priča so spoznali za krivega v pogledu 2, 3. in 4. točke obtožnice, ne pa v pogledu 1. točke obtožnice, da je zaroti proti miru ni bil soudeležen.

STREICHER
Julius Streicher je zastupil nemško miselnost z protisemitskim babilom ter vzpodbujal nemški narod k preganjanju. Kriv je v pogledu 4. točke obtožnice, ki označuje njegovo delovanje kot zločin proti človeštvu.

RAEDER
Admiral Ericha Raederja, načelnika glavnega stanja nemške mornarice, so imeli za krivega, ki je v 15 letih obnovil in v močnem oskrboval mornarico, ki ji je poveljeval. Ideja za vdor na Norveško se je po vodila pred v njegovih, kot pa je Hitlerjevih mošnjah. Iz dokazov je jasno razvidno, da je Raeder sodeloval pri načrtih in izvedbi napadalne vojne. Poiskal je odvrniti Hitlerja od napada na Sovjetsko zvezo, bil pa je za agresivno politiko na Sredozemlju. Pravitko je bil avtor vojne proti Veliki Britaniji, za katero je menil, da je glavni sovražnik Nemčije. Najtežja obtožba, da protijemu je, da je vodil pomorsko vojno brez meja, med drugim tudi proti nevtralcem. Spoznan je za krivega 1, 2. in 3. točke obtožnice.

SCHIRACH
Baldur von Schirach je bil voditelj nacistične mladine ko je stranka prišla na oblast. Uporabil je fizično nasilje in druge metode, da je preprečil obstoj drugih mladinskih skupin, ki so bile nasprotno Hitlerjugenda. Čeprav ni izdaljal smernice za odvedbo židov z Dunaja, je bil soudeležen pri teh izgozilih ter mu je bilo znano, da so ti nesrečniki mogli pridržavati le obojuno življenje v židovskih četah Vzhodne Evrope. Spoznan je za krivega 4. točke obtožnice.

SAUCKEL
Fritz Sauckel je imel za osnovno točko svojega programa mobilizacijo delovnih sil v Nemčiji in sistematično izkoriščanje zalog zasedenih ozemelj. Oblastem v zasedenih področjih je ukazal izdati povelja za obvezno delo v Nemčiji. Brez dvoma je bil najvišja osebnost pri zaposlovanju delavcev. Dobro je poznal uporabljane sisteme in jih podpiral. Bil je imenja, da je treba s čim manjšimi stroški izkoristiti čimbolj. Dokazi kažejo, da je odgovoren za program deportacije približno 5 milijonov ljudi na delo pod obupnimi pogoji. Kriv je 3. in 4. točke obtožnice.

JODL
V pogledu vseh točk obtožnice je spoznan za krivega Alfred Jodi, katerega menijo sodišče da je eden (Nadaljevanje na 2. strani)

ODOBRITEV NAČRTA USTAVE I. R. O.

London, 2. oktobra
Kakor poroča „EBC“, je Gospodarski in socialni svet ZN, ki se je sestel na Leste Success (New York), odobril načrt ustave mednarodne organizacije za begunce (I. R. O.).

Načrt, ki ga bodo predložili glavni skupščini ZN, obsega različne popravke, ki so jih skupno predložile Velika Britanija, Združene države in Sovjetska zveza in ki so jih sprejeli kljub nasprotovanju Kanade in drugih držav. Ko je britanski delegat Hector McNeill predložil neki člen glede beguncev in brezdomcev, je dejal: „Sovjetska vlada je storila mnogo, da bi se približala britanskemu stališču. Prejšnji načrt je dajal zastopnikom zainteresiranih držav, nepravico pravico veta, zdaj pa ta pravica izginja.“

Kakor poroča „Reuters“, je Gospodarski in socialni svet sprejel tudi predlog, ki poziva k ustanovitvi mednarodnega fonda za otroke. Ko je prišlo do odobritve načrta ustave mednarodne organizacije za begunce, so Jugoslavija, Sovjetska zveza, Ukrajina in Kuba izrazile pridržke.

POSLEDICE GOVORA GENERALA DE GAULLE

Pariz, 2. oktobra
Ministri ljudskega republikanskega gibanja so imeli v ponedeljek zvečer pod predsedstvom ministrskega predsednika Bidaulta zasebno sejo, da bi zavzeli stališče glede govorov generala De Gaulle proti novemu nastanku ustave.

Govor, ki ga je imel De Gaulle 12. ur po odobritvi ustavnega osnutka, je močno vplival na politični položaj. Voditelji republikanskega gibanja imajo za nujno, da nevtirizirajo vpliv, ki bi ga mogel imeti govor na njihove kandidate pri prihodnjih volitvah. Bidault bo imel 6. oktobra govor o ustavi.

TRDITVE MOSKVE „PRAVA NEUMNOST“

London, 2. oktobra
Londonški komentatorji označujejo kot pravo neumnost trditve moskovske radijske postaje, po katerih naj bi bile v Turčiji britanske posadke. Zdi se, da so v Moskvi slabo sprejeli odločitev Varnostnega sveta, da ni nobenega opravičljivega vzroka za zahtevo po prisilnavah v razmetitvi sil in pomorskih operacij v neoviranih državah.

Ton moskovske radijske oddaje, zatrljuje komentatorji, je res presenetljiv in obžalovanja vreden po nedavnih izjavah maršala Stalina. Neki del radijske oddaje pravi dobesedno takole: „Z vsakega tega je mogoče razvideti, to, kaj je britanska politika na Blaznem Vahodu. Vzdrževati močne oddelke oboroženih sil na teh življenjskih in strateških področjih je zelo koristno za reakcionarno pri njihovem poiskovanju, da razširijo glasove a novi vojni in izvajajo politični pritisk na druge države.“

Ali so morale take besere v skladu s stalnomo enuresenostjo v močnost anglo-sovjetskega prijateljstva, se upravljujejo komentatorji.

Amerika bo obrazložila stališče do Dardanel

Posvetovanja v Washingtonu

WASHINGTON, 2. oktobra. — Ameriško zunanje ministrstvo je v ponedeljek uradno objavilo, da so vzeli v pretesnost, da bi Združene države, kadar bi mislele, da je primereno, natančneje obrazložile svoje stališče do vprašanja Dardanel. Pred gornjo uradno objavo je prišlo iz Washingtona poročilo neke ameriške obveščevalne agencije, da je vladni poročalec izjavil, da je Turčija iz zaprosila vlado Združenih držav, da ji sponori svoje stališče o zadnji sovjetski noti ter da se o tem posvetujejo najvišje vojske in diplomatske osebnosti.

Uradna izjava, ki jo je izdalo zunanje ministrstvo, pravi: „Ministrstvo je o sovjetski noti turški vladi izvedelo na podlagi neke radijske oddaje iz Moskve in iz nekega prevoda, ki ga je ameriškim veleposlanstvu v Ankaru dobavilo zunanje ministrstvo. Čeprav nismo glede stališča naše vlade do tega nikake uradne zahteve, bi vlada, čim bi imela za primerno, kar ni neverjetno, sledit dosežanemu postopku, da bi natančneje obrazložila stališče, ki ga je izrazila v notih z dne 19. avgusta, o tem obvestila sovjetsko, turško in britansko vlado. Čeprav ni bilo v tem smislu nikšar v načrtu, bodo vprašanje morebiti pretresli na rednem zasedanju zunanjega, vojnega in mornariškega ministra.“

Vrtilce dolžnosti ameriškega zunanjega ministra Dean Acheson je včeraj na tiskovni konferenci izjavil, da je interese USA glede Dardanel, da je interese USA glede Dardanel, da je interese USA glede Dardanel.

Acheson je nato izjavil, da bi morala konferenco podpisane deklaracije konvencije sklicati Francija, ker je juvarka te konvencije. Potsdamski sporazum določa, da sme bodaj ZSSR, Britanija ali A-

Tržaško vprašanje se ponovno zapleta

Veliko zanimanje za današnjo razpravo Zavrnitev jugosl. predloga

PARIZ, 2. oktobra. — Samo štiri dnevi še ločijo enajst pariskih konferenčnih odborov od zaključka njihovih del. Zaradi tega so včeraj delo še bolj pospešili. Razpravljanja so trajala pozno v noč. Politični in ozemeljski odbor za Italijo je razpravljaval o prečem vprašanju Trsta, ki ga do zdaj še niso rešili. Zastopniki so se sporazumeli, da se bodo pri razpravljanju omejevali. Končno poročilo podobora navaja glavna vprašanja, ki jih ni rešil in se bodo morali o njih sporazumeti v dneh, ki so še na razpolago. Ta vprašanja so mednarodni položaj svobodnega ozemlja, odgovornost Varnostnega sveta v pogledu tega ozemlja ter oblast guvernerja. Podobor je jasno priznal neuspehi v poročilu je prikazal glavne razlike med petimi osnutki statuta, ki so jih konferenci predložili štiri vele-sile in Jugoslavija.

Poročilo pravi: „Sovjetska, jugoslovanska in poljska delegacija so menja, da bi morali imeti tržaško področje za državo ki bi — čeprav majhna — uživala v odnosih z Varnostnega sveta popolno neodvisnost. Britanska, ameriška in francoska delegacija so podučile, da se vsebina čl. 16 namana na sporno ozemlje, ki bo iz posebnih razlogov imelo lastni statut, ki pa bo bolj omejen kot statut normalne države, in bo postavljen pod varstvo Varnostnega sveta. Posebni značaj nove države je nakazan že v njenem nazivu — področje.“

Jugoslavija je včeraj zvečer na zasedanju političnega in ozemeljskega odbora za Italijo zahtevala, naj odločijo, ali bo svobodno tržaško ozemlje demokracija ali diktatura. V razpravi o čl. 15, ki splošno določa načela, o katerih so se sporazumele štiri vele-sile, ki pa ne posega v nobeno izmed spornih vprašanj med zahodnimi vele-silami ter Sovjetsko zvezo in Jugoslavijo, je jugoslovanski delegat Jože Vilfan izjavil, da se mora konferenca jasno izraziti o vprašanju, ali naj ima tržaško ljudstvo dejansko oblast, ali pa naj pride pod diktaturo.

Razprava se je postopoma spreminjala v prepri. Višinski je izjavil, da je oblast, ki bi jo dali guvernerju Trsta po predlogih Združenih držav, preobsežna za resnično svobodno ozemlje; pristavil je, da je položaj, kot ga on vidi, tak, da se oddaljujejo od odločitev, ki jih je sprejel svet zunanjih ministrov. „Če bomo sledili predlogom Združenih držav, ne bomo izšli iz mirnega kroga, v katerem smo. Zasedanje so nato preločili.

O jugoslovanskem in italijanskem vprašanju so razpravljali še dopoldne. Jugoslavija je predložila popravek, ki je imel namen, da bi ojačali njen položaj, če bi uresničila grožnjo, da ne bo podpisala mirovne pogodbe z Italijo, če ne bo priznala francoske črta. Na podlagi njenega popravka bi morali uveljaviti pogodbe odločiti, edokler tiste izmed zavezniških in njim pridruženih držav, katerih ozemlja niso na Italijo in jih je Italija zasedla, enako pa tudi triti vseleda, pogodbe ne bi potrdile. Popravek so s 14 proti 5 glasovom zavrnili. Za popravek so glasovale Jugoslavija, Češkoslovaška, Bela Rusija, Ukra-

merika vsaka zase obrazložiti Turčiji mnanje o Dardanelah. Ko so ga naprvali za komentar o tem, da je turška vojska pripravljena kljubovati vsaki nevarnosti, je Acheson izjavil, da o tem nima poročil in da po njegovem to ne odgovarja resnici. Izjavil je, da je izjava ameriškega mornariškega ministra Forrestala o namenih ameriške mornarice v Sredozemlju odobrilo zunanje ministrstvo; predstavljala je odgovor na večje število vprašanj. V pogledu zunanje političnega značaja tega vprašanja je izjavil, da so Združene države vedno imele brodnje v Sredozemlju in da je to ena izmed najstarejših tradicij ameriške mornarice. Izjava Forrestala nima nikakega večjega strateškega pomena.

Diplomatski dopisnik „Timesa“ komentira vsebino zadnje note o Dardanelah, ki jo je Sovjetska zveza poslala Turčiji in pravi, da bi željo Sovjetske zveze po prietku predhodnih pogajanj med obema državama lahko imeli za tolačenje potsdamskega sklepa, na podlagi katerega bi morale vele-sile razpravljati o vprašanju predvsem neposredno s turško vlado. Nasvet da bi se iz teh razpravljanj rodila neposredna pogovanja med turško in sovjetsko vlado, kakor je rečeno v sovjetski noti, bo ločilo nalogo na privolitev zgodnjih sil.

„Domnevamo — dodaja dopisnik — da bo Velika Britanija ostala pri novembrskem stališču, ko je turški vladi sporočila, da bi bila revizijska montreuxska konvencija upodno sprejeta, če bi jo potrdila katera izmed držav podpisnic.

